

Ο Αμερικανός ακαδημαϊκός και στοχαστής, Νόαμ Τσόμσκι, αναλύει τις δέκα τεχνικές για τη χειραγώγηση της κοινής γνώμης. Το κείμενο αποτελεί μέρος μιας συλλογής συνεντεύξεων του Ν.Τσόμσκι, όπου ο κορυφαίος διανοητής διαπιστώνει διεισδυτικές παρατηρήσεις για τους θεσμούς που διαμορφώνουν τη σκέψη του κοινού και οι οποίοι βρίσκονται στην υπηρεσία της ισχύος και του κέρδους.

1. Η τεχνική της διασκέδασης

Πρωταρχικό στοιχείο του κοινωνικού ελέγχου, η τεχνική της διασκέδασης συνίσταται στη στροφή της προσοχής του κοινού από τα σημαντικά προβλήματα και από τις μεταλλαγές που αποφασίστηκαν από τις πολιτικές και οικονομικές ελίτ, με ένα αδιάκοπο καταιγισμό διασκεδαστικών και ασήμαντων λεπτομερειών.

Η τεχνική της διασκέδασης είναι επίσης απαραίτητη για να αποτραπεί το κοινό από το να ενδιαφερθεί για ουσιαστικές πληροφορίες στους τομείς της επιστήμης, της οικονομίας, της Ψυχολογίας, της Νευροβιολογίας και της Κυβερνητικής. «Κρατήστε αποπροσανατολισμένη την προσοχή του κοινού, μακριά από τα αληθινά κοινωνικά προβλήματα, αιχμαλωτισμένη σε θέματα χωρίς καμιά πραγματική σημασία.

Κρατήστε το κοινό απασχολημένο, απασχολημένο, απασχολημένο, χωρίς χρόνο για να σκέφτεται· να επιστρέφει κανονικά στη φάρμα με τα άλλα ζώα». Απόσπασμα από το Όπλα με σιγαστήρα για ήσυχους πολέμους.

2 . Η τεχνική της δημιουργίας προβλημάτων, και στη συνέχεια παροχής των λύσεων

Αυτή η τεχνική ονομάζεται επίσης «πρόβλημα-αντίδραση-λύση». Πρώτα δημιουργείτε ένα πρόβλημα, μια «έκτακτη κατάσταση» για την οποία μπορείτε να προβλέψετε ότι θα προκαλέσει μια συγκεκριμένη αντίδραση του κοινού, ώστε το ίδιο να ζητήσει εκείνα τα μέτρα που εύχεστε να το κάνετε να αποδεχτεί.

Για παράδειγμα: αφήστε να κλιμακωθεί η αστική βία, ή οργανώστε αιματηρές συμπλοκές, ώστε το κοινό να ζητήσει τη λήψη μέτρων ασφαλείας που θα περιορίζουν τις ελευθερίες του.

Ή, ακόμη: δημιουργήστε μια οικονομική κρίση για να κάνετε το κοινό να δεχτεί ως αναγκαίο κακό τον περιορισμό των κοινωνικών δικαιωμάτων και την αποδόμηση των δημοσίων υπηρεσιών.

3. Η τεχνική της υποβάθμισης

Για να κάνει κάποιος αποδεκτό ένα απαράδεκτο μέτρο, αρκεί να το εφαρμόσει σταδιακά κατά «φθίνουσα κλίμακα» για μια διάρκεια 10 ετών. Μ' αυτόν τον τρόπο επιβλήθηκαν ριζικά νέες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες (νεοφιλελευθερισμός) στις δεκαετίες του 1980 και 1990.

Μαζική ανεργία, αβεβαιότητα, «ευελιξία», μετακινήσεις, μισθοί που δεν διασφαλίζουν πια ένα αξιοπρεπές εισόδημα· τόσες αλλαγές, που θα είχαν προκαλέσει επανάσταση, αν είχαν εφαρμοστεί αιφνιδίως και βίαια.

4. Η στρατηγική της αναβολής (Σαλαμοποίηση)

Ένας άλλος τρόπος για να γίνει αποδεκτή μια αντιλαϊκή απόφαση είναι να την παρουσιάσετε ως «οδυνηρή αλλά αναγκαία», αποσπώντας την συναίνεση του κοινού στο παρόν, για την εφαρμογή της στο μέλλον. Είναι πάντοτε πιο εύκολο να αποδεχτεί κάποιος αντί μιας άμεσης θυσίας μια μελλοντική. Πρώτα απ'όλα, επειδή η προσπάθεια δεν πρέπει να καταβληθεί άμεσα.

Στη συνέχεια, επειδή το κοινό έχει πάντα την τάση να ελπίζει αφελώς ότι «όλα θα πάνε καλύτερα αύριο» και ότι μπορεί, εντέλει, να αποφύγει τη θυσία που του ζήτησαν. Τέλος, μια τέτοια τεχνική αφήνει στο κοινό ένα κάποιο χρονικό διάστημα, ώστε να συνηθίσει στην ιδέα της αλλαγής, και να την αποδεχτεί μοιρολατρικά, όταν κριθεί ότι έφθασε το πλήρωμα του χρόνου για την τέλεσή της.

5 . Η στρατηγική του να απευθύνεσαι στο κοινό σαν να είναι μωρά παιδιά

Η πλειονότητα των διαφημίσεων που απευθύνονται στο ευρύ κοινό χρησιμοποιούν έναν αφηγηματικό λόγο, επιχειρήματα, πρόσωπα και έναν τόνο ιδιαίτερος παιδικό, εξουθενωτικά παιδιάστικο, σαν να ήταν ο θεατής ένα πολύ μικρό παιδί ή σαν να ήταν διανοητικώς ανάπηρος.

Όσο μεγαλύτερη προσπάθεια καταβάλλεται να εξαπατηθεί ο θεατής, τόσο πιο παιδιάστικός τόνος υιοθετείται από τον διαφημιστή. Γιατί; «Αν [ο διαφημιστής] απευθυνθεί σε κάποιον σαν να ήταν παιδί δώδεκα ετών, τότε είναι πολύ πιθανόν να εισπράξει, εξαιτίας του έμμεσου και υπαινικτικού τόνου, μια απάντηση ή μια αντίδραση τόσο απογοητευμένη από κριτική σκέψη, όσο η απάντηση ενός δωδεκάχρονου παιδιού». Απόσπασμα από το «Όπλα με σιγαστήρα για ήσυχους πολέμους».

6 . Η τεχνική του να απευθύνεστε στο συναίσθημα μάλλον παρά στη λογική

Η επίκληση στο συναίσθημα είναι μια κλασική τεχνική για να βραχυκυκλωθεί η ορθολογιστική ανάλυση, επομένως η κριτική αντίληψη των ατόμων. Επιπλέον, η χρησιμοποίηση του φάσματος των αισθημάτων επιτρέπει να ανοίξετε τη θύρα του ασυνείδητου για να εμφυτεύσετε ιδέες, επιθυμίες, φόβους, παρορμήσεις ή συμπεριφορές...

7. Η τεχνική του να κρατάτε το κοινό σε άγνοια και ανοησία

Συνίσταται στο να κάνετε το κοινό να είναι ανίκανο να αντιληφθεί τις τεχνολογίες και τις μεθοδολογίες που χρησιμοποιείτε για την υποδούλωσή του. «Η ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχεται στις κατώτερες κοινωνικές τάξεις πρέπει να είναι πιο φτωχή, ώστε η τάφρος της άγνοιας που χωρίζει τις κατώτερες τάξεις

από τις ανώτερες τάξεις να μη γίνεται αντιληπτή από τις κατώτερες». Αποσπασμα από το «Όπλα με σιγαστήρα για ήσυχους πολέμους».

8. Η τεχνική του να ενθαρρύνεις το κοινό να αρέσκεται στη μετριότητα

Συνίσταται στο να παρακινείς το κοινό να βρίσκει «cool» ό,τι είναι ανόητο, φτηνιάρικο και ακαλλιέργητο.

9. Η τεχνική του να αντικαθιστάς την εξέγερση με την ενοχή

Συνίσταται στο να κάνεις ένα άτομο να πιστεύει ότι είναι το μόνο υπεύθυνο για την συμφορά του, εξαιτίας της διανοητικής ανεπάρκειάς του, της ανεπάρκειας των ικανοτήτων του ή των προσπαθειών του. Έτσι, αντί να εξεγείρεται εναντίον του οικονομικού συστήματος, απαξιώνει τον ίδιο τον εαυτό του και αυτο-ενοχοποιείται, κατάσταση που περιέχει τα σπέρματα της νευρικής κατάπτωσης, η οποία έχει μεταξύ άλλων και το αποτέλεσμα της αποχής από οποιασδήποτε δράση. Και χωρίς τη δράση, γλιτώνετε την επανάσταση!

10. Η τεχνική του να γνωρίζεις τα άτομα καλύτερα από όσο γνωρίζουν τα ίδια τον εαυτό τους

Στη διάρκεια των τελευταίων πενήντα ετών, οι κατακλυσμιαία πρόοδος της επιστήμης άνοιξε μια ολοένα και πιο βαθιά τάφρο ανάμεσα στις γνώσεις του ευρέως κοινού και στις γνώσεις που κατέχουν και χρησιμοποιούν οι ιθύνουσες ελίτ.

Χάρη στη Βιολογία, τη Νευροβιολογία και την εφαρμοσμένη ψυχολογία, το «σύστημα» έφτασε σε μια εξελιγμένη γνώση του ανθρώπινου όντος, και από την άποψη της φυσιολογίας και από την άποψη της ψυχολογίας.

Το σύστημα έφτασε να γνωρίζει τον μέσο άνθρωπο καλύτερα απ' όσο γνωρίζει ο ίδιος τον εαυτό του. Αυτό σημαίνει ότι στην πλειονότητα των περιπτώσεων, το σύστημα ασκεί έναν πολύ πιο αυξημένο έλεγχο και επιβάλλεται με μια μεγαλύτερη ισχύ επάνω στα άτομα απ' όσο τα άτομα στον ίδιο τον εαυτό τους.

Και όμως για να καταρρεύσουν όλα αυτά αρκεί μια στιγμή αφύπνισης. Το "κόκκινο χάπι" που έλεγε ο Μορφέας στον Νέο στην ταινία Matrix. Αν υπάρξει έστω μια φευγαλέα στιγμή αφύπνισης όλο το οικοδόμημα καταστρέφεται και πέφτει όπως μια κουρτίνα, και το κυριότερο η κουρτίνα αυτή δεν μπορεί να αναρτηθεί ξανά. Για αυτό σας παρουσιάζουμε τις 10 τεχνικές, μόλις τις παρατηρήσετε ότι συμβαίνουν γύρω σας και εφαρμόζονται κάθε μέρα, η αφύπνιση έρχεται νομοτελειακά. Για όποιον θέλει περισσότερη αφύπνιση ας διαβάσει το "σπήλαιο του Πλάτωνα" και θα ξημερώσει ένας καινούριος κόσμος.